

Korset och Kronan

Nr 46/2021

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Kristen etik (21) - bekännelsen.

Som en sammanfattning och avslutning av artiklarna om den kristna etiken kommer här till sist något om vad vår lutherska bekännelse lär.

(Förkortningar: SKB = Svenska kyrkans bekännelseskrifter 1944/1957; CA = Confessio Augustana 1530, citeras i min egen översättning från tyska texten).

Augsburgska bekännelsen (CA) är vår lutherska kyrkas huvudbekännelse. Där fastslås med kraft att människan genom arvsynden är under fördömelse och evig död, om hon inte blir född på nytt genom dopet och den helige Ande (CA 2). Därefter kommer den viktiga artikeln om vem Jesus är och vad han har gjort för vår frälsning (CA 3). Vi kan inte bli rättfärdiggjorda av egna krafter, egen förtjänst eller egna gärningar, utan endast genom tron på Kristus (CA 4). För att vi ska få denna tro har evangelieförkunnelsens

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

ämbete inrättats. Guds ord och sakrament är de medel genom vilka Guds nåd och den helige Ande skänks var och när det behagar Gud (CA 5). Så kommer den artikel som särskilt berör etiken (CA 6). Det är artikeln om den nya lydningen. Det är Guds vilja att den människa som genom tron har blivit rättfärdiggjord sedan skall bära god frukt i form av goda gärningar, som görs i tron. Hela artikel 6 lyder:

CA 6. Om den nya lydningen

1. *Det lärs också, att en sådan tro skall följas av goda frukter och gärningar. Man måste göra sådana goda gärningar som Gud har befallt för Guds skull. Men man skall inte förtrösta på gärningarna och mena att man genom dem får nåd inför Gud.*

2. *Ty vi ta emot syndernas förlåtelse och rättfärdighet genom tron på Kristus. Det säger han själv i Luk. 17:10: "På samma sätt ska också ni säga, när ni har gjort allt som ni fått i uppdrag: Vi är odugliga tjänare. Vi har bara gjort vår plikt."*

3. *Alltså är det bestämt hos Gud, att den som tror på Kristus skall bli salig och få syndernas förlåtelse, inte genom gärningar utan bara genom tron utan någon förtjänst. (jfr SKB, s. 58f)*

Det sista stycket är ett citat från en av kyrkofäderna, *Ambrosiaster* (ej Ambrosius

som man tidigare menade). Det viktiga här är att den troende människan skall göra goda gärningar, men att hon inte får förtrösta på dessa. Genom tron har människan fått den helige Ande och den nya människan älskar Guds lag och vill gärna leva i enlighet med den. Men den gamla människan strävar emot, och därför behöver vi dagligen syndernas förlåtelse. De goda gärningarna är trons frukt, säger bekännelsen. Detta grundar sig på Jesu ord: *Ett gott träd kan inte bära dålig frukt, inte heller kan ett dåligt träd bära god frukt (Matt. 7:18).*

En viktig del av etiken är synen på det borgerliga livet. Om detta säger Augustana:

CA 16. Om överheten

1. *Om det världsliga regementet lärs att all överhet i världen, all ordnad styrelse, alla lagar och goda ordningar är av Gud. Han har skapat och insatt dessa.*

2. *Därför kan också kristna utan synd inneha sådana ämbeten som att vara styresmän, furstar och domare. Även kristna kan utan synd döma enligt kejsarlig eller annan lag, straffa brottslingar, även med dödsstraff (med svärdet), föra rättmätiga krig, göra militärtjänst, köpa och sälja, avlägga ed om överheten begär det, ha privategendom och ingå äktenskap.*

3. *Här fördöms omdöparna som lär att sådant som nämnts ovan inte är tillåtet för en kristen.*

4. *Också fördöms de som lär att den kristna fullkomligheten består i att lämna hus och hem, hustru och barn och inte befatta sig med sådana yttre saker.*

5. *Men den rätta fullkomligheten består av en rätt gudsfruktan och tro på Gud. Ty evangeliet gäller inte något yttre här i tiden utan hjärtats inre eviga väsen och rättfärdighet. Evangeliet upplöser inte det världsliga regementet, ordningsmakten och familjen, utan vill att man skall hålla fast vid allt sådant som Guds rätta ordningar. Inom dessas ram skall man utöva den kristna kärleken och göra rätta, goda gärningar, var och en enligt sin kallelse.*

6. *Därför är de kristna skyldiga att underordna sig och visa lydighet mot överheten och dess lagar i allt som kan ske utan synd.*

7. *Ty om det är omöjligt att hålla överhetens bud utan synd är man skyldig att lyda Gud mer än*

människor (Apg. 5:29, SKB, s. 61f).

Vi ser här att bekännelsen håller fast vid Bibelns klara lära att all överhet i världen är av Gud (Rom. 13). Gud har både ett *andligt rike* (kyrkan, de troende) och ett *världsligt rike* (alla folk, alla stater, det som bekännelsen kallar det borgerliga regementet). Gud är konung i båda dessa rikena. De kristna kan därför med gott samvete inneha alla hederliga yrken, även sådana vars uppgift det är att döma och straffa ambroier och försvara landet mot främmande makter.

Bekännelsen lär här också att de kristna inte ska hitta på egna gärningar som de anser vara särskilt fromma, men som Gud inte har befallt, t.ex. att gå i kloster, företa vallfärder m.m. Sådant ansågs särskilt förtjänstfullt inom den katolska kyrkan.

Även bland de svärmiska rörelserna ansågs det särskilt fromt att gå klädd i grå kläder och undvika att befatta sig med sådant som konst, musik och vetenskap. Så lämnade t.ex. Luthers kollega Carlstadt sitt ämbete som doktor på universitetet och började klä sig i enkla kläder. Istället för att studera Skriften på grundspråken som han gjort tidigare gick han nu runt i stugorna och frågade bönderna om hur olika bibelställen skulle tolkas. Efter som de hade den helige Ande menade Carlstadt att de bäst kunde tolka Bibelns budskap.

Mot allt sådant betonar bekännelsen vikten av att det endast är genom Bibelns ord som den helige Ande ges. Det är det bibliska ämbetets uppgift att förkunna och utlägga Skriften. Därför lär bekännelsen:

CA 14. Om kyrkans ämbete

Om kyrkans ämbete lärs att ingen får undervisa, predika eller förvalta sakramenten offentligt utan en ordentlig kallelse (rite vocatus); (SKB, s. 61).

Augustana har också en längre artikel där förhållandet mellan tro och gärningar utreds närmare. Motståndarna menade ju att de evangeliska bekännarna förbjöd goda gärningar när de lärde att tron allena

rättfärdiggör. Eftersom detta är en så viktig och för många okänd artikel citeras den här i sin helhet:

CA 20. Om tro och goda gärningar

1. De våra anklagas med orätt att de skulle förbjuda goda gärningar.

2. Deras skrifter om de tio buden och andra skrifter visar att de har gett en god och nyttig undervisning och förmaning om rätta kristna förhållanden och goda gärningar.

3. I vår tid har man inte undervisat mycket om sådant utan mest sysslat med barnsliga och onödiga saker som t.ex. rosenkransar, helgondyrkan, klosterväsen, vallfärder, fastor, högtider och brödraskap m.m.

4. Sådana onödiga gärningar har nu våra motståndare upphört att prisa lika mycket som förr.

5. Dessutom har de också börjat tala om tron, som de tidigare inte alls predikade om.

6. De lär nu att vi inte blir rättfärdiga inför Gud enbart genom gärningar utan lägger också till tron på Kristus. De säger att tron och gärningarna tillsammans gör oss rättfärdiga inför Gud.

7. Detta tal kan kanske ge mer tröst än när man bara undervisade om att förtrösta på gärningarna.

8. Läran om tron är ju kristendomens huvudstycke. Men man måste erkänna att man under lång tid inte har drivit denna lära utan bara predikat gärningslära överallt. Därför undervisar man nu bland de våra på följande sätt:

9. För det första lärs att våra gärningar inte kan försona Gud och förvärva nåd. Detta sker endast genom tron när man tror att vi får syndernas förlåtelse för Kristi skull. Han är den ende medlaren som har försonat Fadern, 1 Tim. 2:5f (Gud är en, och en är medlare mellan Gud och människor: människan Kristus Jesus, som gav sig själv till lösen för alla).

10. Den som menar sig kunna utföra sådant genom gärningar föraktar Kristus och söker sig en egen väg till Gud, i strid mot evangeliet. Kristus säger ju om sig själv: "Jag är vägen, sanningen och livet" (Joh. 14:6).

11. Läran om tron behandlas öppet och klart hos Paulus på många ställen, särskilt i Ef. 2:8f, där det står: "*Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det, inte på grund av gärningar för att ingen ska berömma sig*"

12-13. Att vi här inte inför någon ny uppfattning bevisas av *Augustinus*, som behandlar denna sak flitigt. Även han lär att vi får nåd och blir rättfärdiga genom tron på Kristus och inte genom egna gärningar. Detta framgår överallt i boken "*De Spiritu et Litera*" (*Om Anden och bokstaven*).

14. Även *Ambrosius* lär detsamma i skriften *De vocatione gentium* (*Om hedningarnas kallelse*) och på andra ställen. Han säger: "*Förlossningen i Kristi blod skulle inte ha något värde och gärningarna skulle betyda mer än Guds barmhärtighet om rättfärdiggörelsen berodde på våra förtjänster och inte på Guds nåd. Den skulle då inte vara en fri gåva utan lön för något vi hade gjort.*"

15. Fastän denna lära föraktas av oerfar-na människor visar det sig, att den ger mycket tröst och hjälp åt bekymrade och förskräckta samveten. Samvetet kan inte komma till ro och frid genom gärningar utan endast genom tron.

16. Det sker när en syndare får höra att han har en nådig Gud för Kristi skull, som Paulus säger: "*När vi nu har blivit rättfärdiga genom tron, har vi ro och frid med Gud*" (Rom. 5:1).

17. Hela denna lära handlar om det förskräckta samvetets kamp. Den kan inte förstås utan denna kamp.

18. Därför kan oprövade människor inte förstå detta, utan de inbillar sig att den kristna rättfärdigheten inte är något annat än yttre, borgerlig rättfärdighet.

19. Denna tröst undervisade man

tidigare inte om i predikningarna, utan de arma samvetena blev hänvisade till sina egna gärningar.

20. Man införde därför också en mängd gärningar. Samvetet jagade många i kloster i hopp om att man där skulle förvärva nåd genom klosterlivet.

21. Några tänkte ut andra gärningar som skulle kunna förtjäna nåd och gottgörelse. Men många upplevde att det var omöjligt att få frid på detta sätt.

22. Därför är det nödvändigt att predika läran om tron på Kristus och flitigt driva den, så att man vet att man bara kan få Guds nåd genom tron, utan egen förtjänst.

23. Hos oss undervisas också om att detta inte är detsamma som den s.k. historiska tron som också djävulen och de gudlösa har, när de tror att Kristus har lidit och uppstått från de döda. Nej, vi talar om den sanna tron som tror att vi får nåd och förlåtelse genom Kristus.

24. Den som nu vet att han har en nådig Gud genom Kristus känner alltså Gud, åkallar honom och är inte utan Gud som hedningarna.

25. Ty djävulen och de gudlösa tror inte på denna artikel om syndernas förlåtelse. Därför är de Guds fiender och kan inte åkalla honom eller hoppas på honom. På det sätt som nu är visat talar också Skriften om tron. Den kallar inte djävulens och de ogudaktigas vetande för tro. Så lär också *Hebreerbrevet* om tron i *kapitel 11*. Tron är där inte bara att känna till historien utan också att förtrösta på Gud och ta emot ordet om syndernas förlåtelse.

26. Även *Augustinus* undervisar sina läsare om det bibliska begreppet tro på samma sätt. Det får inte uppfattas som enbart ett vetande, som även de ogudaktiga kan ha, utan som en förtröstan som ger ängsliga och förskräckta sinnen tröst och uppmuntran.

27. Vidare lärs att goda gärningar bör och måste ske, inte för att man skall

förtrösta på dem för att få nåd, utan för Guds skull och till Guds lov och pris.

28. Tron griper alltid tag om nåden och syndernas förlåtelse och ingenting annat.

29. Och eftersom den helige Ande ges genom tron blir också hjärtat sådant att det gör goda gärningar.

30-32. *Ambrosius* säger att tron är orsaken till en god vilja och ett rätt handlande. Ty innan den helige Ande kommer är hjärtat för svagt och dessutom i djävulens våld. Han driver den arma mänskliga naturen till många synder.

33. Vi ser detta hos filosoferna, som försökte leva ärligt och hederligt. Men de lyckades inte med detta utan föll i många stora, uppenbara synder.

34. Så går det med människan när hon saknar den rätta tron och är utan den helige Ande. Hon styrs då enbart av egna, mänskliga krafter.

35. Därför är det fel att säga att läran om tron förbjuder goda gärningar. Istället skall man berömma läran om tron eftersom den lär oss att göra goda gärningar och hjälper oss så att vi får förmågan att utföra dem.

36-37. Ty utanför tron och Kristus är den mänskliga naturen och förmågan alldeles för svag för att kunna göra goda gärningar, åkalla Gud, ha tålmod i lidandet, älska sin nästa, arbeta flitigt i sin kallelse, visa lydnad och undvika onda lustar.

38. När tro och förtröstan på Gud saknas härskar endast alla slags begär och mänskligt förnuft i hjärtat.

39. Sådana höga och rätta gärningar som Gud kräver kan inte ske utan hjälp av Kristus, som själv säger: "*Utan mig kan ni ingenting göra*" (*Joh. 15:5*); (*SKB*, s. 63-66).

Kyrkan sjunger:

Om vi inte fruktar Dig,
finns ingenting rent och
oskyldigt i människan.